

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

734

Vragen van de leden **Jasper van Dijk** en **Karabulut** (beiden SP) aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *reddingsmissies op zee* (ingezonden 13 november 2017).

Antwoord van Staatssecretaris **Harbers** (Justitie en Veiligheid), mede namens de ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (ontvangen 19 december 2017)

Vraag 1, 2, 3

Deelt u de mening dat Libië geen veilig land is, onder andere omdat vluchtelingen in Libië op grote schaal worden gedetineerd en vanwege de mensensmokkel die circa 390 miljoen dollar per jaar bedraagt? Deelt u de mening dat vluchtelingen niet naar Libië (terug)gestuurd kunnen worden omdat het een schending zou zijn van het principe van non-refoulement?¹ Erkent u dat de Europese Unie (EU) investeert in training van de Libische kustwacht en daarmee ondersteuning verleent aan «pull back operaties» waardoor vluchtelingen in Libië vast komen te zitten?

Deelt u de mening – gezien het voorgaande – dat de EU medeplchtig is aan het terugsturen van vluchtelingen naar een onveilig land? Welke stappen onderneemt u om hiermee te stoppen?

Antwoord 1, 2, 3

Het kabinet deelt de mening dat Libië geen veilig land is. De omstandigheden voor vluchtelingen en migranten zijn slecht. Samen met UNHCR en IOM wordt daarom gewerkt aan de verbetering van deze omstandigheden, registratie en toegang tot medische zorg en voedselvoorziening. Nederland dringt zowel in bilateraal als in multilateraal verband bij de Libische autoriteiten aan op verbetering van de opvang, het aanpakken van straffeloosheid en toegang voor internationale organisaties tot de detentiecentra in Libië. Daarnaast werken Nederland en de EU samen met de Internationale Organisatie voor Migratie aan de vrijwillige terugkeer van migranten naar het land van herkomst. Dat werpt vruchten af: steeds meer migranten kiezen ervoor om vrijwillig terug te keren naar hun thuisland (in 2017 al meer dan 11.000 vanuit Libië).

¹ https://www.vluchtelingenwerk.nl/sites/public/Vluchtelingenwerk/nieuws/Buiten_de_muren_van_Fort_Europa_NoNotes_ONLINE.pdf

Uiteindelijk vereist een duurzame oplossing het voorkomen dat migranten überhaupt de noodzaak voelen om via Libië de reis naar Europa te wagen met alle risico's van dien. De aanpak van grondoorzaken, informatiecampagnes en de strijd tegen mensensmokkel en -handel zijn dan ook integraal onderdeel van de Nederlandse inzet. Daarbij blijft Nederland zich inzetten voor stabilisatie van Libië door o.a. capaciteitsopbouw van lokale overheden, het bij elkaar brengen van de strijdende partijen in Libië onder leiding van de VN en het faciliteren van veiligheidsdialogen.

In het kader van zijn wettelijke taak voert de Libische kustwacht controle uit over de territoriale wateren van Libië en coördineert hij reddingsoperaties in het door Libië ingestelde opsporings- en reddingsgebied dat ook buiten de territoriale wateren ligt. Wanneer de Libische Kustwacht in dit kader migranten onderschept en drenkelingen redt, ligt het in de rede dat zij in Libië aan wal worden gebracht. Van terugsturen van vluchtelingen naar Libië door de EU is geen sprake. De Europese Unie investeert in training van de Libische kustwacht als onderdeel van de opbouw van de Libische staat. Bij deze training is er ook aandacht voor mensenrechten.

Vraag 4

Kent u het artikel «The Central Mediterranean: European Priorities, Libyan Realities»?²

Antwoord 4

Ja.

Vraag 5

Hoe verklaart u de drastische verlaging van de migratiestroom uit Libië sinds juli 2017, terwijl de migratiestroom naar Libië nauwelijks is afgenomen en het aantal vluchtelingen in officiële detentiecentra niet is toegenomen? Is het mogelijk dat de vluchtelingen zich bevinden in de handen van mensenhandelaren?

Antwoord 5

Sinds juli 2017 zijn de irreguliere aankomsten van migranten in Italië vanuit Libië afgenomen, ten opzichte van 2016. Niet uitgesloten kan worden dat zich vluchtelingen bevinden onder deze migranten. Redenen voor deze afname zijn de geïntensiveerde inspanningen van de EU en de lidstaten op de gehele centrale mediterrane route, die er onder andere toe geleid hebben dat minder migranten via Agadez naar Libië reizen en meer migranten met hulp van IOM naar hun land van herkomst terugkeren. Ook wordt intensief samengewerkt met nationale en lokale Libische autoriteiten om mensensmokkel tegen te gaan. Mede daardoor treedt de Libische kustwacht intensiever op in haar opsporings- en reddingsgebied.

Libië is een door conflict verscheurd land waar een veelheid aan actoren actief is en waar effectief centraal gezag ontbreekt. Het is dan ook mogelijk dat mensenhandelaren hier misbruik van maken. Berichtgeving van CNN, waarover u eveneens vragen³ hebt gesteld, illustreert dit.

Vraag 6

Deelt u de mening dat het onacceptabel is dat als zich mensensmokkelaars bevinden onder de Libische kustwacht, die gefinancierd wordt door de EU? Wat wordt er momenteel gedaan om te zorgen dat de Libische kustwacht vrij is van dergelijke corruptie?

Antwoord 6

De leden van de Libische kustwacht die door de EU worden getraind ondergaan een uitgebreide vetting-procedure, die onder ander wordt uitgevoerd in samenwerking met Europol en de inlichtingendiensten van Italië en het Verenigd Koninkrijk. Voorts monitort de EU maritieme operatie EUNAVFOR MED Sophia het optreden van de Libische kustwacht door

² Refugees Deeply (oktober 2017). The Central Mediterranean: European Priorities, Libyan Realities

³ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2017–2018, nr. 730

verzameling van informatie, monitoring op afstand en overleg met de Libische autoriteiten. De monitoring is onder meer gericht op:

- activiteiten van de eenheden van de Libische kustwacht, inclusief hun vertrek- en aankomsttijden, operatiegebied en inzet;
- informatie over het geheel van het opereren van de Libische kustwacht; en
- periodieke overleggen tussen de vertegenwoordigers van de operatie en de Libische kustwacht om de rapportage van de gemonitorde inzet te bespreken.

Zorgen over mogelijke corruptie en infiltratie van mensensmokkelaars in de Libische kustwacht kaarten Nederland en de EU aan in het kader van de dialoog met de Libische kustwacht, waaronder tijdens de bovengenoemde periodieke overleggen.

Vraag 7, 8, 9, 12

Klopt het dat de Libische kustwacht vluchtelingen dwong om mee terug te gaan naar Libië tijdens een reddingsactie door Sea-Watch op internationale wateren, met als gevolg vijf dode migranten?⁴

Deelt u de mening dat de Libische kustwacht niet de rechtsmacht heeft om vluchtelingen vanuit reddingsboten terug te nemen uit internationale wateren?

Wat is het verdere verloop van deze zaak?

Heeft u contact gehad met Italië over dit incident? Zo ja, wat is er besproken?

Zo nee, bent u bereid om te vragen welke bewijzen er zijn voor relaties tussen ngo's en mensensmokkelaars?

Antwoord 7, 8, 9, 12

Naar de nadere toedracht van het door u genoemde incident doen de lokale Italiaanse autoriteiten onderzoek. Nederland houdt contact met hen hierover. Op basis van het zeerecht hebben alle schepen een plicht om hulp te verlenen aan eenieder die zij op zee in levensgevaar aantreffen, zoals hier het geval was. De Libische kustwacht heeft een reddingsoperatie uitgevoerd en de geredde personen mee terug genomen naar Libië. De geredde personen vielen onder de rechtsmacht van Libië. Bij het uitvoeren van een reddingsoperatie dienen de mensenrechten van de te redden personen te worden gerespecteerd.

Vraag 10

In hoeverre worden reddingsboten van ngo's tegengewerkt door zowel de Libische kustwacht als de Italiaanse inlichtingendiensten?

Antwoord 10

Om de samenwerking te verbeteren heeft Italië met betrokkenheid van de Europese Commissie en Frontex en in samenwerking met een aantal ngo's een gedragscode opgesteld voor reddingsoperaties op de Middellandse Zee. Hiermee hebben ngo's zich onder andere gecommitteerd aan de afspraak om de Libische territoriale wateren niet te betreden, tenzij sprake is van een acute noodsituatie. De Libische autoriteiten zijn ten slotte primair verantwoordelijk voor de gang van zaken in de Libische territoriale wateren en ten aanzien van reddingsoperaties in het Libische opsporings- en reddingsgebied dat daar deels buiten ligt. De afspraken in de gedragscode moeten voorkomen dat er informatie verloren gaat die essentieel is in de strijd tegen criminele organisaties die zich onder andere met mensensmokkel bezighouden en dat deze organisaties misbruik maken van de reddingsoperaties door ngo's. De gedragscode zou ook moeten leiden tot meer inzicht in de wijze waarop reddingsoperaties worden uitgevoerd en hoe deze gefinancierd worden. Ook is opgenomen dat ngo's, op verzoek van de competente nationale autoriteiten, in zullen stemmen met het toelaten van opsporingsambtenaren op de schepen ten behoeve van onderzoek naar criminele organisaties die zich onder andere bezighouden met mensensmokkel- en handel.

⁴ NOS (6 oktober 2017). Gesteggel Sea-Watch en Libië over gezonken vluchtelingenboot. <https://nos.nl/artikel/2201601-gesteggel-sea-watch-en-libie-over-gezonken-vluchtelingenboot.html>

Vraag 11

Klopt het dat de Italiaanse inlichtingendienst het reddingschip van Save the Children heeft geïnfiltrerd in een poging om aantijgingen van samenwerking met smokkelaars hard te maken? Zo ja, vindt u dit aanvaardbaar?

Antwoord 11

Nederland kan geen informatie verstrekken over buitenlandse onderzoeken.